

Fiskimálaráðið
att.: Jacob Vestergaard, landsstýrismaður
Heykavegur 6
FO-110 Tórshavn

Tilmæli frá Havstovuni 15. juni 2010

Inngangur. Føroyar hava valt at skipa fiskiskapin eftir botnfiski við at áseta eitt mest loyvt tal á fiskidøgum og við stongdum leiðum, serliga gýtingarfriðingar og fyri at skilja húk og trol at. Hendan skipanin hevur víst seg at hava fleiri fyrimunir í mun til aðrar skipanir, men hon hevur enn ikki megna sína høvuðsuppgávu, nevnliga at stilla veiðutrýstið (fiskideyðan) rætt. Orsøkin er m.a., at hon frá byrjan hevði alt ov nógv dagar inni í skipanini, og at fiskiførini eru blivin effektivari, soleiðis av teir framdu niðurskurðirnir í tali á fiskidøgum ikki hava virkað eftir ætlan. Týðiligt dømi um hetta er, at hóast bert eini 52% av fiskidøgnum í 2008/2009 vórðu nýttir, so vóru veiðutrýstini eftir toski og upsa ov stór. Tøl fyri fiskiárið 2009/2010 bera á sama borð.

Ein kanning á Havstovuni hevur víst, at fyri at fáa mest burtur úr toski á Landgrunninum, eigur veiðutrýstið at verða skert við umleið 35-40% í mun til miðal veiðutrýstið seinastu 15 árin. Hetta eiga myndugleikarnir at taka til sín og beinanvegin seta í verk eina ætlan fyri at finna eitt hóskaði dagatal. Leysliga mett høvdu vit fingið mest burtur úr fiskastovnunum, bæði lívfrøðiliga og búskaparlaga, um verandi tillutaða dagatal varð skorið eini 50%. Havstovan mælir tó til, at tillagingin verður framd yvir eitt áramál.

Við støði í §22 Stk. 2 í lógini um vinnuligan fiskiskap hevur Havstovan hesi tilmæli um fiskiskapin undir Føroyum í fiskiárinum 2010/2011:

- a) Fiskidagatalið hjá skipabólkunum í dagaskipanini eigur at verða skorið niður við 25% av teimum tillutaðu døgnum í verandi fiskiári (2009/2010), sum liður í eini ætlan at stilla veiðutrýstið rætt. Ein samsvarandi minking eigur at verða í royndini hjá lemmatrolarum (Bólkur 1), ið enn ikki eru í dagaskipanini.
- b) Eingin serlig toska- og hýsukvota verður latin skipabólkum uttan fyri dagaskipanina. Hetta eigur tó ikki at vera galdandi fyri fiskiskap á Føroya – Íslandsrygginum (t.d. norðan fyri 62°39'N og vestan fyri 8°00'V).
- c) Eingin vinnuligur fiskiskapur verður loyvdur á Føroyabanka grynri enn 200 m.
- d) Serligu gýtingarfriðingarnar fyri tosk á landgrunninum og upsa undir Føroyum eiga at halda fram.
- e) Fyri at verja teir yngstu árgangirnar av serliga toski og upsa eigur eingin vinnuligur fiskiskapur við húki (og trol) at verða loyvdur nær landi, og harumframt eigur heldur eingin vinnuligur fiskiskapur at verða loyvdur á leiðunum vístar í skjali 1.
- f) Økini e og m verða stongd fyri trolfiskiskapi alt árið.
- g) Meskavíddin í hjáveiðuposanum í trolingini á Landleiðini eigur at hækka til 250 mm.
- h) Bert skip og bátar, ið reka vinnuligan fiskiskap, eiga at sleppa at avreiða.
- i) Allir skipabólkar í fiskiflotanum eiga at verða styrdir við mest loyvdum dagatali
- j) Mælt verður til at innføra eina veiðureglu ("recovery plan"), ið sigur, hvat skal gerast, um stovnarnir verða so lítlir, at vandi er fyri, at eingin líkinda tilgongd kann spyrjast burturúr.

Grundgevingar

Ráðgevingin hjá Havstovuni tekur støði í stovnsmetingunum av botnfiski hjá Havstovuni/ICES í 2010 (Skjal 2) og í ráðgevingini hjá ICES í 2010 (Skjal 3). Ein samandráttur av hesum er í skjali 4.

Eftir vánaliga tilgongd av toski á landgrunninum fleiri ár á rað, eru tveir árgangir (2008 og 2009) á veg, og stovnurin er tískil í vøkstri. Umráðandi er, at ungfiskurin fær frið at seta til, tískil eiga uppvakstarøkini nær landi og á øðrum leiðum í størst møguligan mun at friðast fyri fiskiskap. Veidutrýstið eftir toski seinastu árin er mett at hava verið ov høgt, sjálvt um nógvir fiskidagar hava verið óbrúktir, og ICES mælir til ein niðurskurð í veiðutrýstinum upp á 24% fyri komandi fiskiár. Havstovan mælir til eina ætlan næstu árin, fyri at stilla veiðutrýstið rætt, og mælir í fyrsta umfari til at skerja dagatalið 25% í mun til tað tillutaða dagatalið í verandi fiskiári (2009/2010).

Toskurin á Føroyabanka er søguliga illa fyri, og Havstovan mælir til, at Føroyabanki framhaldandi verður stongdur fyri allari vinnuligari veiðu; hetta fer eisini at koma hýsuni til góðar.

Hýsustovnurin er eisini illa fyri, og hevur alla vernd fyri neyðini. Hóast 2009 árgangurin tykist at vera frægari enn tilgongdin seinastu mongu árin, sæst hetta ikki aftur í stovninum fyrr enn um 2-3 ár. Rættast hevði verið at banna alla beinleiðis veiðu eftir hýsu, og at minka mest møguligt um hjáveiðu í øðrum fiskiskapum. Men hetta er trupult, tí hýsa verður fyri tað mesta veidd í einum blandaðum línufiskiskapi eftir toski og hýsu, og toskastovnurin er so væl fyri, at hann tolir ávísa roynd. Havstovan metir tó, at tann ætlan, ið her verður skotin upp, at stilla dagaskipanina rætt við at minka líðandi um dagatalið, eisini fer at hava gagnliga ávirkan á hýsustovnin.

Upsastovnurin er hampuliga væl fyri, og gýtingarstovnurin er mettur at vera oman fyri minst tilrádda markið hjá ICES. Hinvegin er veiðitrýstið 38% størri, enn mælt verður til. Í hesum sambandi eigur at verða lagt afturat, at ICES endurskoðar í løtuni tað hægst tilmælda veiðutrýstið fyri upsa. Havstovan metir, at tann ætlan, ið her verður skotin upp at stilla dagaskipanina rætt við at minka líðandi um dagatalið, eisini fer at hava gagnliga ávirkan á upsastovnin.

Ein trupulleiki við skipanini av fiskskapinum undir Føroyum er, at ikki allir skipabólkar eru í dagaskipanini, og tískil ikki regluraðir við dagatali. Ætlanir eru um at fáa lemmatrolarar upp í dagaskipanina, og Havstovan er biðin um at koma við einum hóskandi dagatali fyri hendan flotan, so at veiðutrýstið ikki økist í mun til nú. Í serstakum skjali frá Havstovuni sæst uppskot um, hvussu hetta kann gerast, men tað byggir á verandi veiðutrýst. Hetta er at skilja so, at hetta er tað dagatal, ið lemmatrolarar hava við sær, og skulu so reglurast upp á sama máta sum aðrir flotar, ið fiska upsa.

Í §2 í lógini um vinnuligan fiskiskap verður m.a. sagt: “Dentur verður lagdur á, í umsitingini av hesi lóg, at varðveita tilfeingið og at troyta og gagnnýta hetta burðardygt á skilabesta hátt, lívfrøðiliga og búskaparliga”. Skipanarnevndin sigur í frágreiðing frá 8. feb. 1996, at “stovnsrøktarendamálið er rokkið, um gýtingarstovnurin er oman fyri ávísa minstustødd, og veiðutrýstið síðani er so, at umleið ein triðingur av stovninum verður veiddur á hvørjum ári”. Havstovan tekur undir við, at tað er avgerandi at halda gýtingarstovnunum oman fyri eina minstustødd, og at veiðutrýstið verður stillað so, at veiðan er burðardygg, og er hetta grundarsteinar í okkara ráðgeving. Um gýtingarstovnar

minka niður um hesa minstustødd, eigur ein ætlan at fyriliggjja, sum sigur, hvørji tiltøk eiga at verða sett í verk, fyri at fáa gýtingarstovnamnar at koma fyri seg aftur.

Styrkin í eini dagaskipan er m.a., at um dagatal og aðrar regluringar eru ásett rætt, so slepst undan á hvørjum ári at gera broytingar. Havstovan hevur tó, síðan dagaskipanin kom í gildi, víst á, at dagatalið (og flotin) alla tíðina hevur verið ov høgt. Umráðandi í eini dagaskipan er, at dagatalið er ásett so, at ikki ov ógvislig sveiggj henda í veiðutrýstinum ár undan ári. Hetta 12-ára skeiðið hevur víst okkum, at veiðutrýstið okkurt árið hevur verið nærum dupult so stórt sum ætlað, meðan tað einstøk onnur ár hevur verið ájavnt ella minni enn hægsta tilrádda markið. Nakað av hesum stavar frá serligum umstøðum í náttúruni, sum greitt er frá niðanfyri. Menningin í m.a. tøkni ger, at skipini so líðandi verða alt effektivari. Hesum má fylgjast væl við í og leggjast upp fyri so ella so.

Veiðutrýstið verður ávirkað av umstøðunum í havumhvørvinum (sí Skjal 2 og Skjal 3). Serliga eru tað veiðuevnini hjá línu, ið verða ávirkað. Í árum við góðum gróðri er nógv føði hjá fiskinum, hann veksur skjótt, og hann tekur ikki so lætt línuna. Er gróðurin hinvegin lítil, er minni til av føði, fiskurin veksur ikki so væl, og hann tekur nógv betri línuna. Av tí, at skipanin við stongdum leiðum er gjørd soleiðis, at tað mesta av toskinum og hýsuni verður veitt við húki, so er veiðutrýstið á tosk og hýsu tengt at gróðrinum, og harvið skiftandi, hóast dagatalið er hitt sama. Tey flestu árinum í tíðarskeiðinum 2002-2007 var gróðurin minni enn og um miðal, og veiðutrýstið á tosk hesi árinum var sera høgt. Í 2008 og 2009 var gróðurin yvir miðal, og fyribils sær tað út til, at gróðurin í ár eisini verður góður. Tískil kann væntast, at veiðutrýstið “náttúrliga” kanska ikki verður so stórt sum nú, og at tilgongd og vøkstur verða betri enn nú. Tað er tí hugsandi, at bæði toska- og hýsustovnurin koma fyri seg um nøkur fá ár, men økingin er treytað av, at veiðutrýstið á ungfiskin komandi fiskiárinum verður hildið niðri. Um ætlanin hjá vinnuni er at fáa toska- og hýsufiskiskapin við Føroyar góðkendan sum burðardyggan av t.d. MSC, so er neyðugt at hava tamarhald á veiðutrýstinum, tá nógv er til av toski og hýsu, tí veiðutrýstið slík ár (1996/97 og 2002/03) gerast alt ov stórt, um nógvir dagar eru í skipanini. Útrokningar hjá Havstovuni vísa, at verandi veiðutrýst er so høgt, at toskastovnurin sum frá líður kemur at geva minni og minni av sær og tí hevur toskafiskiskapurin lítlar móguleikar at verða góðkendur sum burðardyggur.

ad a-b) Best hevði verið at banna allari veiðu eftir hýsu, men tað hevði elvt til, at næstan allur flotin varð lagdur. Framskrivningar vísa tó, at tilmældu niðurskurðirnir í dagatali og aðrar tilmæltar regluringar fara at fáa hýsustovnin at vaksa spakuliga aftur, og toskastovnurin fer at koma upp um minstamarkið (B_{lim}) longu komandi ár. Bólkur 2 fiskar bert tosk og hýsu sum hjáveiðu, og av tí at upsastovnurin er hampuliga væl fyri, meta vit ikki, at skerjingin í dagatali fyri komandi ár nýtist at vera so stór sum ICES mælir til. Hinvegin mæla vit til tiltøk, ið verja ungfiskin, ið er á veg inn í stovnin.

Aðrir skipabólkar eru ikki inni í dagaskipanini, men eingin av teimum eigur at hava eina serliga toska- og hýsuvotu; royndin hjá lemmatrolarunum, ið árliga hava fiskað í miðal umleið 20% av upsanum, síðan dagaskipanin kom í gildi, eigur eisini at verða skerd.

ad c) Toskastovnurin á Føroyabanka er á sama støði sum seinast í 1980-árunum og fyrst í 1990-árunum. Tá varð Bankin friðaður, og tað tók bert fá ár at fáa toskastovnin at koma fyri seg aftur.

ad d) Í gýtingartíðini stendur fiskurin sera tættur, og tí verður hann eyka útsettur fyri veiðutrýstinum.

ad e) Toskur (og upsi) veksur upp inni við land, og tað er sera umráðandi fyri at fáa stovnin at vaks aftur, at ungfiskurin fær so nógvan frið sum gjørligt, so at hann sleppur at seta til tann vaksna stovnin. Tær í skjali 1 nevndu leiðirnar norðan- og eystanfyri eru eisini ungfiskaleiðir fyri tosk.

ad f) Ein stórus partur av toskaveiðuni hjá teimum smærru lemmatrolarunum verður veiddur her.

ad g) Hetta er fyri at sleppa sum mest undan hjáveiðu av toski, men samstundis loyva veiðu eftir tungu, reyðsprøku og havtasku.

ad h) Hetta er fyri at minka um veiðutrýstið á tosk/hýsu frá fólki, sum liva av eini aðrari inntøku enn fiskiskapi við Føroyar. Í hesum sambandi verður neyðugt at kanna, um markið fyri, hvør bátur er vinnuligur og ikki, eiga at hækka.

Viðmerkingar

Afturlítandi á árinum, stovnsmetingar hava verið undir Føroyum (síðan 1957-61), hefur miðalveiðan av toski á Landgrunninum, toski á Føroyabanka og hýsu og upsa undir Føroyum verið ávikavist 24 tús., 2 tús., 17 tús. og 36 tús. tons. Tað er einki, ið bendir á, at tað kunnu fiskast fleiri tons við fleiri fiskidøgum ella við meiri línu (fleiri húkum). Heldur er tað so, at í hvussu er sama tonsatal kann verða veitt við væl minni roynd.

Tað at minka veiðutrýstið er ikki tað sama, sum at veiðan fer at minka. Um veiðutrýstið verður minkað, minkar veiðan ta fyrstu tíðina (1-3 ár), men eftir tað kann væntast, at veiðan í tonsum sum heild verður tann sama ella helst størri, og at færri og størri fiskar verða veiddir. Og tað hefur nógv fyrimunir. Teir eru betur egnaðir í gýtingarstovninum, og teir eru betri egnaðir bæði í framleiðsluni og viðvíkjandi fiskaprísi, so at meira fæst burturúr enn við einum ov stórum veiðutrýsti. Eisini kann væntast, at sveiggini í veiðuni ár undan ári verða minni.

Tilgongd av ungum fiski er ymisk ár um annað. Summi ár er tilgongdin góð, onnur ár verri. Við harðari roynd verður fiskiskapurin góður, tey árinum tilgongdin er góð. Men samstundis verður lítið og einki eftir til árinum, tá tilgongdin ikki er so góð, og heldur ikki verða vakstrarevnini hjá fiskinum nýtt til fulnar. Úrslitið verður samanum tikið, at minni kemur uppá land, og sveiggini millum góð og ring ár verða alt ov ógvuslig.

Vánaligi fiskiskapurin av toski og hýsu hefur ført til meiri roynd á djúpum vatni eftir longu og brosmu, og vánaliga tilgongdin av ungum toski hefur eisini gjørt royndina nær landi minni. Hesar broytingar í fiskimynstri kunnu hava ført til, at royndin eftir toski og hýsu í 2008 og 2009 hefur verið minni, enn mett í hesum stovnsmetingunum, og at støðan tí kann vera eitt sindur frægari enn mett. Men tað broytir ikki tað sannroynd, at royndin, serliga eftir toski, er ov nógv til at fiskiskapurin er burðardyggur, og at tørvur er á munandi skerjingum í fiskidøgum.

Tilfar

Hetta tilmælið er grundað á:

- 1) Um økisfriðingar og onnur tiltøk fyri at verja toskin. Upprit 3. Mars 2010.
- 2) Report of the North-Western Working Group 2010, 27 April – 4 May 2010. ICES C.M. 2010/ACOM:07: Grundarlagið fyri ráðgevingini hjá bæði ICES og Havstovuni, m.a. ein lýsing av umhvørvi og fiskiskapi, hagtøl fyri veiðu og roynd, tilfar frá vísindaligum kanningum og stovnsmetingin av einstøku stovnunum (á enskum) (sí www.ices.dk). Hjálagt sum skjal 2.
- 3) The Faroe Plateau Ecosystem. ICES 2010: Ráðgevingin hjá ICES (á enskum) (sí www.ices.dk). Hjálagt sum skjal 3.
- 4) Reinert, J. 2010. Fundur í ráðgevandi nevdini (ACOM) hjá Altjóða Havranssóknarstovninum (ICES) í mai/juni 2010. Havstovan smárit 10/04. Hjálagt sum skjal 4.

Havstovan, 15-06-2010

Eilif Gaard, stjóri